

Lodovico Guicciardini, *Beschrijvingen van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland, Nederlandstalige uitgave uit 1612*

P 303 – 304

Wat de kamer en de standplaats van het Vrije is

P 303

Het Vrije heeft deze naam gekregen omdat het niet onderworpen is aan het bestuur van Brugge. Gemeente, overheid en heerlijkheid samen vormen het vierde lid van Vlaanderen, zoals wij zullen verklaren. Het Vrije is ingesteld en gesticht bij redenen en ordonnaties, zoals hierna wordt beschreven.

Vroeger vormden Gent, Brugge en Ieper samen de derde staat van Vlaanderen. Maar Brugge werd door groot overwicht en vermogen zowel binnen als buiten Brugge zo machtig, en voorts (zoals dit vaak gebeurt in voorspoed) zo hovaardig dat ze zich in staatszaken niet alleen tegen Gent, Ieper en de andere, maar ook tegen haar eigen landvorsten hoogmoedig opstelde omwille van haar grote privileges. Zo gebeurde het op een bepaald moment dat de prijzen in Brugge zo hoog waren dat vele omliggende dorpen, ook zeer machtig, de stad met levensmiddelen en met geld hebben geholpen. Dit onder voorwaarde dat zij in zaken van justitie niet zouden terechtstaan onder de wet van de stad, maar onder de kastelein die toen als vertegenwoordiger van de landsheer in de Burg van Brugge woonde.

De dorpen die dit verworven hebben zijn daarna in aantal en in bevolkingsaantal zeer machtig geworden en hebben nederig gevraagd aan graaf Filips van de Elzas om zelfstandig te mogen genieten van heerlijkheid en recht. Ondanks de Brugse tegenstand hebben ze dit gemakkelijk verkregen. Dit kwam de graaf goed uit. Zo kon hij de Bruggelingen kortwieken en hun grote macht en overmoedigheid beknotten. Eens het omliggende gebied deze gunst en vrijheid verkregen had, stelde men met toestemming van de landsheer een edele en heerlijke wet samen van zesentwintig wethouders of schepenen uit de adel. Zij zouden de staat hun leven lang dienen. Ze bevelen om ieder jaar vier burgemeesters te benoemen, drie uit de Raad der

schepenen, en de vierde uit de bevolking van het gebied. Daarbij kwam nog een baljuw als dienaar en uitvoerder van de justitie. Deze wethouders en schepenen moesten in Brugge wonen en hun Hof en zitdagen op de Burg houden. Maar tegenwoordig mogen ze binnen het landsgebied naar believen wonen waar ze willen. Verder werd de kastelein¹ verkozen tot president van de Raad.

In die voege werd deze Raad bediend tot in de tijd van gravin Johanna van Vlaanderen². Zij kocht het burggraafschap over van heer Jan van Nesle in het jaar 1224 (anderen schrijven 34). Zij stelde het Vrije in volledige vrijheid en in het bezit en bestuur van de hele heerlijkheid buiten de stad. Daarmee behield de stad Brugge alleen de bevoegdheid over de zaken binnen Brugge. Nadat de inwoners van het Vrije op die manier sterker en machtiger waren geworden, hebben ze volgehouden tot ze, ondanks veel weerstand en moeite en tegenwerking van de drie hoofdsteden, eindelijk in het jaar 1436 van hertog Filips de Goede van Bourgondië verkregen hebben dat ze de naam en de waardigheid mochten dragen van het vierde lid van Vlaanderen. Sommigen zeggen dat ze dit nog vroeger verkregen van hertog Filips de Stoute. Ze zijn wel verplicht om in tijden van oorlog de banieren van Brugge volgen. Tot op de dag van vandaag behouden ze dit voordeel van het vierde lid van Vlaanderen. Verder hebben de inwoners van het Vrije een zeer grote heerschappij over wel zeven mijlen rondom Brugge, over verschillende dorpen en leenmannen; maar allemaal moeten ze samen met Brugge in beroep gaan bij de Raad van Gent.

Bijvoegsel

[Aan het Vrije werden vrijere wetten dan ooit voorgeschreven door de eigenaar van het land, graaf Filips van de Elzas. Lodewijk van Nevers heeft deze wetten bezegeld en Filips de Stoute heeft ze bevestigd. Deze hielden in dat de uitvoerder van dodelijke slagen en wie daartoe hof of huis ten dienst stelt, gehouden wordt voor moordenaar. Over het leven van diegene die bij deze feiten behulpzaam zou zijn, wordt beslist door de prins of kastelein. Een dief moest veroordeeld worden in verhouding tot hetgeen gestolen werd, een boete van drie ponden Parisis, en twee borgen moesten worden gesteld zodat hij niet meer zou stelen. De boete werd in gelijke delen verdeeld ten voordele van de graaf en de kastelein. Aan de minderjarige maagden die zonder beraad van de voogden of familie in een huwelijk gelokt zijn, worden hun goederen

¹ Burggraaf.

² Johanna van Constantinopel.

verzekerd. Onschuldige huisvrouwen en kinderen hoeven niet te delen in de straffen en boetes voor de misdaad van mannen.

Het Vrije bestaat uit 35 ambachten en heerlijkheden met hun bijhorende gebieden en belasting afdragende leden, en 90 dorpen. De vierschaar bevindt zich aan de Burg in Brugge. Die bijhorende gebieden en belasting afdragende leden van de heerlijkheden zijn 29 dorpen, die elk aan hun eigen heer onderdanig zijn. Maar op landsdagen en voor belastingen vergaderen ze samen met de ambachten en dragen elk hun deel bij. De bijhorende gebieden van de heerlijkheden gaan in beroep bij de vierschaar van het Vrije en de belasting afdragende leden bij de Raad van Vlaanderen.

P 304

De ballingen van Brugge en de andere steden mogen vrijelijk wonen in het gebied van het Vrije, en de inwoners van het Vrije mogen nergens gevangen gehouden worden, tenzij ze eerst door het gerecht opgeroepen en veroordeeld zijn.]